

Spis treści

WSTĘP / 9

ROZDZIAŁ PIERWSZY / 15

Trudny poród i jego pożyteczne następstwa. Więzy rodzinne. Między pedantem a pogodną naturą. Siostra. Wolne dziecko w mieście Rzeszy. Ćwiczenia w pisaniu. Wierszokleta i pierwszy epizod z Małgorzatą w tle. Zachwiana wiara w siebie. Odsuwanie decyzji. Wydobyć poetycką treść z przedmiotów pospolitych

ROZDZIAŁ DRUGI / 35

Lipsk. Na wysokiej stopie. Wielkości dnia wczorajszego. Romans z Kätchen. Wstępne przygotowania do powieści epistolarnej. Behrisch. Leczenie zazdrości: *Kaprys zakochanego*. Praktyczne ćwiczenia w sztuce. Dreźnie. Zniknąć w obrazie. Załamanie

ROZDZIAŁ TRZECI / 61

Echa lipskie. *Współwinni*. Choroba. Drogi ku religii. Eksperymenty dewocyjne. Dwoje mentorów: Langer i Susanna von Klettenberg. Bez poczucia grzechu. Pobożny mag. Pokój chorego staje się laboratorium. W poszukiwaniu chemicznych objawień

ROZDZIAŁ CZWARTY / 77

Słabnie pobożność i wspomnienie Kätchen. Strasburg. Euforia. *Genius loci*. Katedra jako próba odwagi. *O niemieckiej architekturze*. Salzmann. Lersé. Spotkanie z Herderem i jego następstwa. Nowe wartości: życie, moc twórcza, indywidualność. Karty z Herderem

ROZDZIAŁ PIĄTY / 91

Jung-Stilling. *Aperçu*, czyli przebłysk geniuszu. Psychologia, czyli budzenie sił twórczych. Fryderyka i romans sesenheimski. Nie do Paryża. Mowa na dzień Shakespeare'a. Doktor w wersji zredukowanej. Powrót ze Strasburga

ROZDZIAŁ SZÓSTY / 109

Adwokat. Spory prawne jako ćwiczenie i preludium do *Götza von Berlichingen*. Götz jako bohater westernowy. Prawo pięści. Człowiek suwerenny przeciwko nowoczesności. Wytrwać w pracy z miłości do siostry. Autor radzi sobie sam. Pierwsze reakcje

ROZDZIAŁ SIÓDMY / 125

Styl życia Goethego: pracowite próżniactwo. Poezja to nie zawód. Johann Georg Schlosser. Proces dzieciobójczyni i tragedia Małgorzaty w *Fauście*. Johann Heinrich Merck. Wśród darmstadtzkich sentymentalnych. Wędrowiec. Recenzent. Wczesna estetyka Goethego. Letnia miłość w Wetzlarze

ROZDZIAŁ ÓSMY / 149

Portret młodego Goethego. Korespondencja z Kestnerami. Samobójstwo Jerusalema. Ukazuje się *Götz*. Poeta wtajemniczonych staje się gwiazdą. Euforia. Prometeusz. Poeta czy prorok? Mahomet. Satyryczne wojny z fałszywymi prorokami

ROZDZIAŁ DZIEWIĄTY / 167

„Uczynić z własnego życia tworzywo poetyckie”. Drogi do *Wertera*. Jakie burze? Wstręt do życia. Miłość Wertera i dzieje wyobraźni. Czego nam brakuje, gdy brakuje nam nas samych. Efekt Wertera

ROZDZIAŁ DZIESIĄTY / 183

Nieszczęście Cornelli. Niewierny *Clavigo*. Lavater i Basedow. *Prorok po lewej, prorok po prawej, a w środku dziecię świata*. Letnia wyprawa do Nadrenii. Święto przyjaźni. Friedrich Heinrich Jacobi. Zaproszenie do Weimaru. Lili i Augusta, erotyczny gabinet luster. Dwie prędkości. Podróż do Szwajcarii

DYGRESJA. NIEZNOŚNA LEKKOŚĆ / 207

ROZDZIAŁ JEDENASTY / 215

Komplikacje na dworze. Sprawa z Wielandem. Pierwsze spotkania z Charlottą von Stein. Szaleństwa pierwszych miesięcy. Napomnienia Klopstocka i odpowiedź na nie. Powołanie Herdera

ROZDZIAŁ DWUNASTY / 237

Moje piarstwo podporządkowuje się życiu. Geniusz nie chroni przez dyletantyzmem życiowym. Przeciwno literackości. Historia rozbitka Lenza

ROZDZIAŁ TRZYNASTY / 253

Klinger, Kauffmann. Odwiedziny burzy i naporu. Protegowani. Nauka dobrych manier. Pegaz i pociągowy koń biurokracji. *Wilhelma Meistra przesłanie teatralne*, podyktowane, nie „pisane w uniesieniu”. Grudzień 1777: *Podróż w góry Harzu zimą* i sąd boży

ROZDZIAŁ CZTERNASTY / 273

Farsa o wzniosłości: *Tryumf sentymentalizmu*. Samobójstwo Laßberg. W misji politycznej. Samoutwierdzenie się Weimaru i sojusz książąt. W Berlinie. „Rządzić”. Zmieszane i czyste. Pobór rekruta i *Ifigenia*. Przestrzeń świątynna sztuki

ROZDZIAŁ PIĘTNASTY / 295

Idea czystości. Tao Goethego. Ukrzyżowanie Woldemara. Obrazu Jacobiego. Druga podróż do Szwajcarii. Fryderyka i Lili: dwa epilogi. Piękna Branconi i zamęt: *Wierzchołki wzgórz spowite w ciszę*. Goethe i Lavater. Religia pod lupą

ROZDZIAŁ SZESNASTY / 317

Spokój i granit. Pojednanie z Jacobim. Lektura Spinozy. Spinoza, Lessing, Jacobi i *Prometeusz: iskra zapalna wybuchu*. Naturalizm i idealizm: Petryfikacja czy zjednoczenie. Jacobiego filozofia wiary a przyrodoznawstwo Goethego. Kość międzyszcękowa. Odbudowa przyjaźni z Herderem

ROZDZIAŁ SIEDEMNASTY / 337

Pozostać w Weimarze? Trudności podwójnego życia. Powstanie *Tassa*. Urzędy bez dzieł. Kryzys. Wydanie zbiorowe: cmentarz fragmentów? Goethe chce zmienić swoje życie. Ucieczka do Italii jako sprawdzian samego siebie. Niebezpieczeństwa. Tajemnice wyjazdu

ROZDZIAŁ OSIEMNASTY / 357

Podróż włoska. Incognito i bez adresu. Rozluźnienie. Palladio. *Raczej studiuję niż zażywam przyjemności*. Rzym. *Ifigenia* ukończona. Wśród artystów. Moritz. Neapol i Sycylia. Czar Feaków. Drugi pobyt rzymski. Ukończenie Egmonta. Faustyna. Pożegnanie z Rzymem

RÖZDZIAŁ DZIEWIĘTNASTY / 383

Z powrotem do Weimaru. Charlotta von Stein i Christiana Vulpius. *Eroticon*. *Elegie rzymskie*. Pierwsze spotkanie z Schillerem. Moritz i nowe pojmowanie autonomii sztuk. Sztuka i inne moce życiowe. Jeszcze raz Tasso i Antonio. Szczęście rodzinne w domku myśliwskim

ROZDZIAŁ DWUDZIESTY / 403

Revolucja – to najstraszniejsze ze wszystkich wydarzeń. Przeciwno powszechnej polityzacji. Goethego pochwała samoo graniczenia. Na wojnie. Nowy realizm Goethego. Z powrotem w Weimarze. Rewolucja jako farsa. *Obywatel generał i Wzburzenie*. Okropności mogunkie i *Lis Przechera*

ROZDZIAŁ DWUDZIESTY PIERWSZY / 421

Goethe wytycza wokół siebie krąg. Miłość, przyjaźń, nauka i sztuka nadają życiu formę. Fichte w Jenie. Goethe zbliża się do filozofii. Mocny początek przyjaźni z Schillerem: *szczególne wydarzenie*. Pierwsza wymiana idei

ROZDZIAŁ DWUDZIESTY DRUGI / 439

Publikacje w „*Horach*”. Dwie koncepcje przeciwstawienia się zaślepieniu epoki: Schillera wychowanie estetyczne i Goethego formowanie społeczne. „*Centaur*”. Wspólne kampanie przeciwko przemysłowi literackiemu: *Ksenie*. Schiller akuszerem *Wilhelma Meistra*. Dzieło antyromantyczne? Koniec „*Hor*” bez wyrażisiej puenty

ROZDZIAŁ DWUDZIESTY TRZECI / 457

Herman i Dorothea. Życie na przekór historii. W poszukiwaniu mocnego gruntu. *Poszukiwacz skarbow*. Lato ballad. *Wśród mgieł i oparów*. Praca nad *Faustem*. Przygotowania do podróży. Autodafé. Epizod z Hölderlinem. Trzecia podróż do Szwajcarii. Lęk przed empiryczną rozległością świata i jego przezwyższenie

ROZDZIAŁ DWUDZIESTY CZWARTY / 477

Zatłakane źródła poezji. Rozważania o gatunkach. Dramat i epos. Klasycyzm „*Proplejów*”. *Kolekcjoner i jego bliscy*. Przeciwno dyletanizmowi i fałszywemu zbliżeniu do natury. Reforma teatru. Dramaturgia Weimarska. Przekład *Mahomet* Voltaire’a: zadośćuczynienie. Skandal ateistyczny wokół Fichtego. Powrót do *Fausta*

ROZDZIAŁ DWUDZIESTY PIĄTY / 495

Wśród romantyków. Schelling. Śmiertelnie chory. Przywrócony życiu. Bilans epoki rewolucyjnej: *Nieślubna córka*. Kłótnie stronnictw. Irytujący Kotzebue. Rysy na przyjaźni z Schillerem i jej odbudowa. Śmierć Schillera

DYGRESJA. POCIĄGOWY KOŃ BIUROKRACJI I PEGAZ / 509

ROZDZIAŁ DWUDZIESTY SZÓSTY / 515

Prace żałoby po śmierci Schillera. Flirt. Faust powraca. Wielka rozmowa o *Faście* z Heinrichem Ludenem. Katastrofa 14 października 1806 roku. Weimar spłądrowany

i okupowany. Przerazenie i szczęście Goethego. Życiowe przemiany. Spotkanie z Napoleonem w roku 1808

ROZDZIAŁ DWUDZIESTY SIÓDMY / 537

Pandora, czyli podwójna maska Goethego: człowiek czynu Prometheus i rozmarzony Epimeteusz. Dokończenie *Nauki o barwach*. O czynach świata i o tym, co biernie musi znieść. Przeciwno Newtonowi. Pochwała naocznosci. Natura jako uczucie egzystencjalne i przedmiot badań. Spotkanie z Schopenhauerm. Uczeń, co chętnie byłby mistrzem

ROZDZIAŁ DWUDZIESTY ÓSMY / 557

Pierwsza próba sił z Karoliną Jagemann. Spór o teatr. Praca nad *Powinowactwami z wyboru*. Powieść jako *druga część rozprawy o barwach*. Chemia relacji ludzkich. W jakiej mierze miłość jest wolna? *Świadomość nie jest dostateczną bronią*. Wewnętrzna natura jako przeznaczenie. Odcieć się od romantyków. Metafizyka i fizyka miłości międzyplciowej. Natura jako otchłań. Wyzreczenie

ROZDZIAŁ DWUDZIESTY DZIEWIĄTY / 575

Pożegnania. Anna Amalia. Matka. Sposobność do spojrzenia wstecz. Początek pracy nad autobiografią. Namysł nad samym sobą. Ile można dać prawdy, ile trzeba poezji? Czas opowiedziany i czas opowiadania. Wspomnienie dawnej Rzeszy i nowy układ władzy. Rozważania o demonizmie. Jeszcze jedno pożegnanie: śmierć Wielanda. Myśli o nieśmiertelności

ROZDZIAŁ TRZYDZIESTY / 597

Wielkie wydarzenia polityczne rzucają swój cień. Upadek Napoleona i wątpliwe wyzwołenie. Strzeż *świętego ognia*. Trybut płacony duchowi epoki. Hańs i *klimat patriarchów*. Dywan *Zachodu i Wschodu*. Goethe i Marianne. Liryczny dialog miłosny

ROZDZIAŁ TRZYDZIESTY PIERWSZY / 623

Dywan *Zachodu i Wschodu*: siła witalna poezji. Islam. Religia jako taka. Poeta czy prorok? Co to jest duch? Wiara i doświadczenie. Uznanie świętości. Niebezpośredniość. Krytyka Ploytyna: duch w okowach rzeczywistości. *Lata wędrówki Wilhelma Meistra* jako dowód egzenplaryczny. *Tęsknota się rozciąga w czynach i działaniu*. Poezja w sporze z prozą. Dlaczego właściwie wyrzeczenie?

ROZDZIAŁ TRZYDZIESTY DRUGI / 649

Przepracowywanie wspomnień. Powtórzone odcienie. Wśród ścian z papieru. Stary Goethe między ludźmi. Dlaczego zawsze myśleć to samo? Przeciwno duchowi

epoki, za postanowieniami karlsbadzkimi. Trzy razy Marienbad. Ulryka i elegia.
Pożegnania

ROZDZIAŁ TRZYDZIESTY TRZECI / 671

Praca nad *Faustem* – dożywocie. *Faust* wreszcie gotowy. Z nieba przez ziemię do piekła i z powrotem. *Zadbam o to, by poszczególne części były urokliwe, zabawne i kazały się na tym i owym zastanowić.* Nad czym każe się zastanowić *Faust*

ROZDZIAŁ TRZYDZIESTY CZWARTY / 701

Pomocnicy Goethego. Eckermann i inni. Wydanie ostatniej ręki. Zabezpieczenie praw autorskich. Schiller po raz ostatni. Zelter: Krótka historia długiej przyjaźni. Pożegnania: pani von Stein, syn. Ostatni wyjazd do Ilmenau. *Wierzchołki wzgórz spowite w ciszę. Przeciwno wydmowemu piachowi chwili. Śmierć*

ZAKOŃCZENIE. STAĆ SIĘ, KIM SIĘ JEST / 723

KALENDARIUM / 731

LITERATURA / 751

PRZYPISY / 769

INDEKS OSÓB / 819